

Turkinsaaren pakolaisleiri toimi runsaat kolme kuukautta

Helmikuun lopulla 1922 vieranomaiset perustivat pakolaisulvan yhä kasvaessa sijoituspulmia helpottamaan pakolaisleirin tai keskitysleirin, kuten siihen aikaan sanottiin, Turkinsaaren, Viipurin edustalle. Toista suunniteltiin Kotkan Kymnlinnaan. Samoihin aikoihin aloitti toimintansa Valtion pakolaisavustuskus VAPK.

Turkinsaaren leirille alkoi saapua pakolaisia, ensimmäiset asukkaat jo helmi-maaliskuun vaihteessa, 102 henkeä Kajaanista. Saarella aiemmin olleita Kronstadtin pakolaisia ryhdyttiin samaan aikaan siirtämään Teikarinsaarelle, ja arvioitiin, että Turkinsaaren leirin tyhjeneviin parakkeihin voidaan sijoittaa lähes 2 500 ihmistä.

Pakolaisten evakuointi jatkui. Huhtikuun alkupäivinä Turkinsaaren saapui pakolaisia lähes päivittäin, pääasiassa Kajaanin piiristä 30—40 hengen ryhmissä. Leirin vahvuus oli kuun alkupuolella jo 392 henkeä, joista 120 miestä, 100 naista ja 172 lasta.

Pakolaiset saapuivat junal-

la Viipurin asemalle, usein sairaanhoitajan saattamina. Siitä heidät kuljetettiin hevoskyydillä noin 7 kilometrin päässä olevaan leiriin.

Toukokuussa Turkinsaaren leirillä oli jo 722 pakolaista etupäässä Vienan alueelta. 127 oli jo voitu sijoittaa mm. maataloustöihin eri puolille maata. Perheellisten sijoittamisessa oli vaikeuksia, mutta yksinäisille löytyi työpaikkoja helposti.

Kielentutkija

Kevään aikana, noin puoleltoista kuukautta, Turkinsaarella majaili myös kielentutkija, prof. Lauri Kettunen perinnettä keräämässä. Hän nauhoitti pakolaisilta 12 fonografirullaa kalevalaisia lauluja ja eri alueiden murrenäytteitä.

Kouluasiat

Leirillä oli paljon lapsia, lähes 200. Alakansakoulu olikin saatu toimintaan jo huhtikuussa, ja toukokuun puolivälissä Itä-Karjalan komitea, joka leiriä hoiti, päätti perus-

taa myös ylemmän kansakoulun. Sitä järjestämään ja siihen opettajaksi kutsuttiin suojärveläinen Veera Ahpo.

Leirin rakennukset, entiset sotilaskasarmit eivät kunnoltaan vastanneet vaatimuksia. Oli muitakin epäkohtia. Niinpä Turkinsaaren pakolaiskoulu siirrettiin Kymnlinnaan, joka sitten jatkoikin toimintaansa viime sotavuosiin saakka.

Muistelus

Aleksis Denisov (nyk. Kujala) oli yksi Turkinsaaren asukkaista. Hän saapui leiriin Suomussalmelta huhtikuussa, pääsiäisviikolla yhdessä isänsä ja kahden veljensä kera.

Pääsiäisyö valvottiin Turkinsaaren komeassa kirkossa — komelta se ainakin näytti Vienan-Karjalan korpikylien tsasounoiden rinnalla.

Tulijoita varten oli kasarmeihin kunnostettu perheasuntoja. Denisovit saivat asuttavakseen neljän hengen huoneen. Leirin henkilökunnalta he kuuluivat, että jos jossakin on työpaikka tiedossa, saa

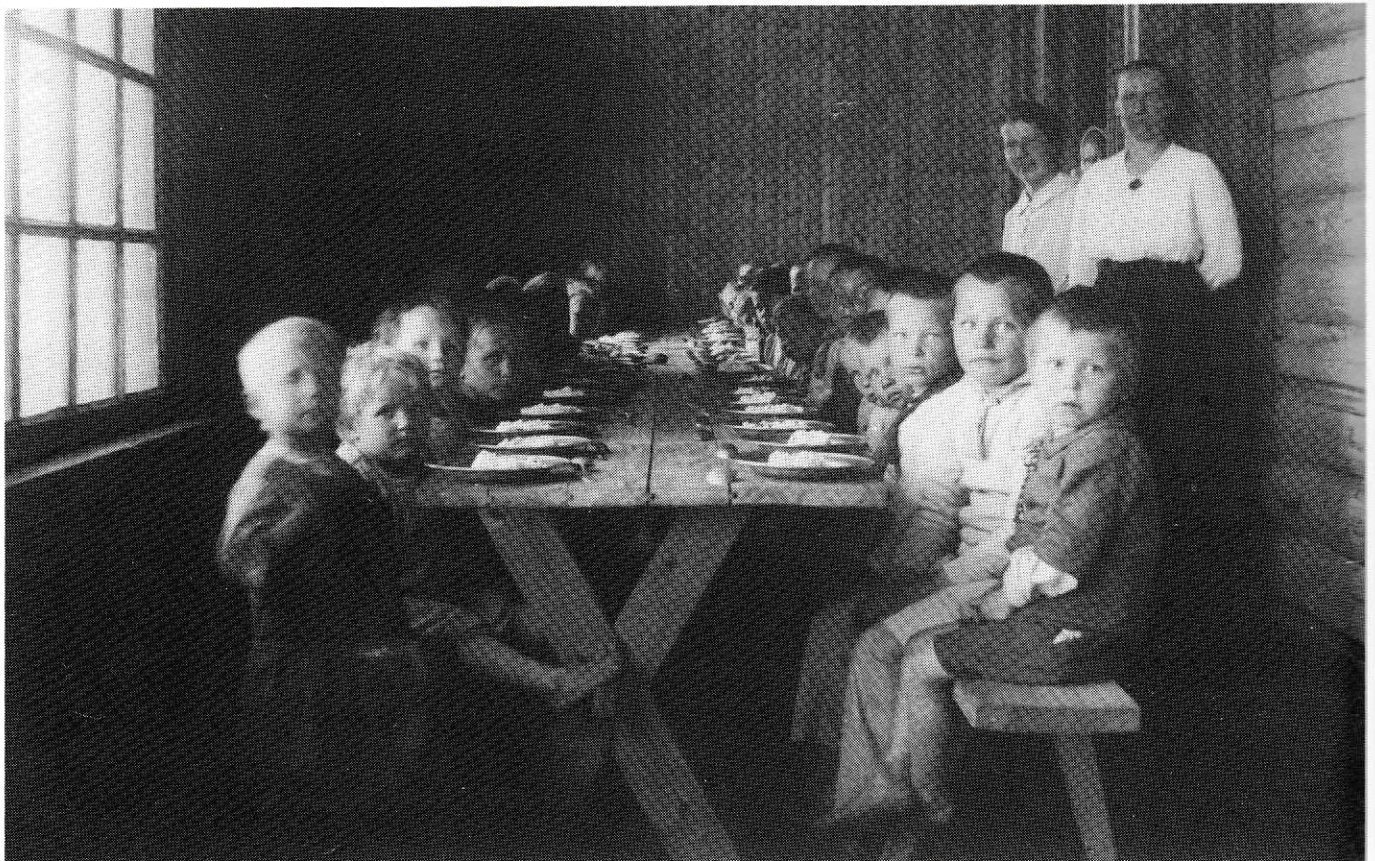
lähteä jo viikon kuluttua.

Pakolaisten joukosta Aleksis oli tavannut oman kylän, Tolonjoen, pojan Huoti Remsujeffin eli Lokinan Huotin. Tällä oli setä Pohjanmaalla, Teuvan Perälässä. Sinne pojat päättivät hankkiutua.

Leirin kansliasta he saivat, asiansa selvitettyään, litterat ja vähän matkarahaakin. Kevät oli jo niin pitkällä, että hyvä kun hevosella mantereelle pääsi. Meren jäällä oli vettä melkein reen tasalle saakka.

Viipurin asemalla junaa odotellessaan Aleksis ja Huoti tapasivat kolme maalaisäntää, jotka etsivät työmiehiä. ”Tarjosivat minullekin aivan täyden palkan”, muistelee Aleksis. Kovasti siinä pojat asiaa miettivät, mutta nousivat kuitenkin junaan ja lähtivät kohti Pohjanmaata.

Aleksin isä ja velipojat sensijaan palasivat takaisin Karjalaan. Turkinsaarella he asuivat vielä useita viikkoja, niin kauan, että Aleksis ehti lähettää heille ensimmäisen tilin saatuaan kirjeen ja sata markkaa rahaa. — SV

Turkinsaaren leirillä oli enimmillään lähes 200 lasta, alakoulu ja yläkoulu.